

SOSIAALITETEET

MONIVALINTATEHTÄVÄ (30 pistettä)

Vastaajan nimi _____ Henkilötunnus _____

Alla esitetään pääsykoemateriaaliin kuuluvista artikkeleista otettuja väitteitä ja niiden perässä vastausvaihtoehtoja. Lue väitteet huolellisesti läpi ja mieti, onko väite materiaalin mukaan oikein vai väärin. Valitse sitten mielestäsi sopiva vastausvaihtoehto. Vastausvaihtoehto 1 tarkoittaa, että esitetty väite on käsityksesi mukaan väärä ja olet varma kannastasi. Vaihtoehto 2 tarkoittaa, että väite on käsityksesi mukaan väärä, mutta et ole täysin varma asiasta. Kolmas vaihtoehto tarkoittaa, ettet tiedä. Neljäs vaihtoehto merkitsee, että väite on mielestäsi melko varmasti oikein, mutta et ole kuitenkaan varma asiasta. Viides vaihtoehto tarkoittaa, että väite on oikein ja olet täysin varma asiasta.

Vastaukset pisteytetään siten, että varmasta vastauksesta (vastausvaihtoehdot 1 ja 5) annetaan 1 alkupiste, jos vastauksesi on oikea, mutta vähennetään 1 alkupiste, jos vastauksesi on väärä. Epävarmasta vastauksesta (vastausvaihtoehdot 2 ja 4) annetaan 0.5 tai -0.5 alkupistettä ja en tiedä - vastauksesta 0 alkupistettä. Alkupisteiden perusteella lasketaan monivalintatehtävän lopullinen pistemäärä siten, että pienin mahdollinen pistemäärä on 0 ja suurin mahdollinen pistemäärä on 30.

Merkitse vastauksesi rastittamalla valitsemasi numero. Vastaa pääsykoemateriaalin tietojen perusteella.

HYVÄÄ MENESTYSTÄ!

MERKITSE VASTAUKSESI TÄLLE PAPERILLE

	1 Väite on väärä	2 Väite on melko var- masti väärä	3 En tiedä	4 Väite on melko var- masti oikea	5 Väite on oikea
1. Yhteiskuntaluokilla tarkoitetaan ensisijaisesti ammattien arvostukselle perustuvia yhteiskunnallisia ryhmittymiä.	1	0,5	0	-0,5	-1
2. Erot työnantajien, itsenäisten yrittäjien ja palkkatyössä olevien välillä eivät nykyään ole täysin itsestään selviä.	-1	-0,5	0	0,5	1
3. Opettajat kuuluvat EG-luokkamallissa luokkaan I <i>Ylemmät professioammatit</i> .	1	0,5	0	-0,5	-1
4. 2000-luvulla EG-luokittelun mukaisten työväenluokkien osuus oli suurempi Suomessa kuin Iso-Britanniassa.	-1	-0,5	0	0,5	1
5. Suomessa ja Yhdysvalloissa tehdyt tutkimukset	-1	-0,5	0	0,5	1

osoittavat, että hyvin moni kykenee asettamaan itsensä johonkin yhteiskuntaluokkaan..					
	1 Väite on väärä	2 Väite on melko varmasti väärä	3 En tiedä	4 Väite on melko varmasti oikea	5 Väite on oikea
6. Absoluuttisen sosiaalisen liikkuvuuden määrä on yhteiskunnan meritokraattisuuden hyvä mittari.	1	0,5	0	-0,5	-1
7. Suhteellista sosiaalista liikkuvuutta kuvaa esimerkiksi se, miten suuri todennäköisyys ammattitaidottoman työläisen lapsilla on päätyä ylempiin professioluokkiin.	-1	-0,5	0	0,5	1
8. Tutkimukset tukevat yksiselitteisesti väitteitä suomalaisen yhteiskunnan <i>jähmettymisestä</i> eli sosiaalisen liikkuvuuden vähentymisestä.	1	0,5	0	-0,5	-1
9. Vanhempien luokka-aseman ja heidän lastensa saavuttaman koulutustason yhteys johtuu vain siitä, että ”korkeammista” luokista tulevat lapset pärjäävät koulussa paremmin.	1	0,5	0	-0,5	-1
10. Pakollisen, kaikille yhteisen peruskoulutuksen pidentämisen on todettu lisäävän sosiaalista liikkuvuutta.	-1	-0,5	0	0,5	1
11. Väestön koulutustason nousun myötä ikäryhmien väliset koulutuserot ovat Suomessa pienentyneet.	1	0,5	0	-0,5	-1
12. Koulutusta koskevassa tutkimuksessa keskustellaan nykyisin eniten siitä, onko sosiaaliluokkien välillä koulutuseroja.	1	0,5	0	-0,5	-1
13. Reproduktioteorian mukaan koulutusjärjestelmä on viime kädessä taloudellista ja poliittista valtaa hallussaan pitävien eliittien luomus.	-1	-0,5	0	0,5	1
14. Pojat jäävät peruskoulun varaan tyttöjä useammin kaikissa sosiaaliryhmissä.	-1	-0,5	0	0,5	1
15. Työnantajille työnhakijan suorittamat koulutustutkinnot ovat aina tärkein signaali työnhakijan sopivuudesta ja kehityskelpoisuudesta.	1	0,5	0	-0,5	-1
16. Walter Korpi korostaa työväenluokan valtaresurssien kasvun merkitystä hyvinvointivaltion kehityksessä.	-1	-0,5	0	0,5	1
17. Keskiluokat kannattavat erityisesti tasaetuuksia ja tarveharkintaisia etuuksia.	1	0,5	0	-0,5	-1
18. Professioluokan edustajat näkevät tuloeroissa useammin myönteisiä piirteitä kuin esimerkiksi	-1	-0,5	0	0,5	1

työntekijät ja maanviljelijät.					
19. Yhteiskuntaluokkien väliset erot asennoitumisessa tuloerojen vähentämiseen ovat jonkin verran suurempia tasa-arvoisemmissa kuin eriarvoisemmissa maissa.	-1	-0.5	0	0.5	1
20. Suomalaiset luottavat edelleen vahvasti laajaa sosiaalipolitiikkaa toteuttavaan hyvinvointivaltioon.	-1	-0.5	0	0.5	1
	1 Väite on väärä	2 Väite on melko varmasti väärä	3 En tiedä	4 Väite on melko varmasti oikea	5 Väite on oikea
21. Monissa viimeaikaisissa tutkimuksissa on pyritty osoittamaan, että luokka-asema johtaa automaattisesti luokanmukaiseen toimintaan,	1	0,5	0	-0.5	-1
22. Luokkasamastuminen tarkoittaa sitä, että vastaaja kykenee kysyttäessä nimeämään sen yhteiskuntaluokan, johon omasta mielestään kuuluu.	-1	-0,5	0	0,5	1
23. Tutkimusten mukaan suomalaisten suosituin luokkasamastumisen kohde on keskiluokka.	-1	-0,5	0	0,5	1
24. Nina Kahman haastattelututkimuksessa haastateltavien oli helppoa puhua omasta luokka- asemastaan.	1	0,5	0	-0,5	-1
25. Kahman tekemissä haastatteluissa poliittiset asenteet ja elämäntyylliset seikat nähtiin taloudellisiin resursseihin, koulutukseen ja ammattiin nähden ensisijaisina luokan mittareina.	1	0,5	0	-0,5	-1
26. Tutkimusten mukaan miehet eivät hyödy sukupuolten tasa-arvosta.	1	0,5	0	-0,5	-1
27. Naisilla on miehiä enemmän keinoja torjua syrjäytymistä.	-1	-0,5	0	0,5	1
28. Leipäjonoissa käyvistä neljäsosa eli 25 % on asunnottomia.	1	0,5	0	-0,5	-1
29. Ruoka-apuun turvautuvat erityisesti yksinäiset keski-ikäiset työttömät miehet sekä pienillä eläkkeillä sinnittelevät yksin asuvat iäkkäät naiset.	-1	-0,5	0	0,5	1
30. Laihialan ja Ohisalón tutkimuksessa leipäjonoissa käyvien joukossa ei ollut korkeasti koulutettuja.	1	0,5	0	-0,5	-1

MALLIVASTAUKSET

AINEISTOKOE

MINIESSEETEHTÄVÄ

Tehtävä 2. (max 12 pistettä)

Tehtävä 1:

Tutustu oheiseen toimeentulotuen saajia havainnollistavaan kuvioon (Kuvio 1). Kuvaile kuviota avulla:

(a) miten toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien määrä on muuttunut? (max 4p)

Vähiten toimeentulotuen saajia 90-luvulla (1p). Eniten vuosina 2017 ja 1995, jolloin melkein saman verran toimeentulotuensaajia (2p). Vuosien 2000-2017 välillä toimeentulotuensaajien määrä on ollut melko tasainen, mutta noussut hieman vuosien varrella (1p).

(b) miten toimeentulotukea saaneiden kotitalouksien kotitaloustyypit ovat muuttuneet ajassa? (max 8p) *Huom. hakusulkeissa esim. [1] on vaihtoehdot.*

Yksinasuvat miehet saavat eniten toimeentulotukea kaikkina vuosina, ja yksinasuvat naiset toiseksi eniten kaikkina vuosina (2p). Ainakin 1 kappaletta (1p): Yksinasuvat miehet ja naiset saivat vuonna 1990 vähiten toimeentulotukea, ja vuosina 1995 ja 2017 eniten [1]. Vuosien 2000-2016 välillä melko tasaista yksinasuvien miesten ja naisten toimeentulotuen saannissa [2].

Ainakin 2 kappaletta (3p): Yksinhuoltajat olivat vuosina 2005-2017 kahden aikuisentalouksia useammin toimeentulotuensaajia [1]. Vuonna 1990 yksinhuoltajat saivat vähemmän toimeentulotukea kuin avo- ja avioparit, joilla on lapsia, ja vuonna 1995 vähemmän kuin avo- ja avioparit ilman lapsia ja lasten kanssa [2]. Vuonna 2017 ero yksinhuoltajaperheiden ja kahden vanhemman perheiden välillä oli suurin [3]. Vuosina 1995 sekä 2017 yksinhuoltajat saivat melkein yhtä paljon toimeentulotukea, muuten tasaista [4]. Yksinhuoltajat saivat vuonna 1990 vähiten toimeentulotukea [5].

Ainakin 1 kappaletta (1p): Avo- ja avioparit, joilla ei ole lapsia, ovat saaneet määrällisesti melko tasaisesti toimeentulotukea kaikkina muina vuosina paitsi 1995 sekä 2000, jolloin he muita vuosia enemmän toimeentulotukea [1]. Vuonna 1995 avo- tai avioparit ilman lapsia saivat eniten toimeentulotukea, ja vuonna 2016 vähiten [2].

Ainakin 1 kappaletta (1p): Avo- ja avioparit, joilla on lapsia, saivat jokaisena vuotena enemmän toimeentulotukea kuin avo- ja avioparit ilman lapsia [1]. Avo- ja avioparit, joilla oli lapsia, saivat määrällisesti eniten toimeentulotukea vuosina 1995 ja 2000, muuten tasaista [2].

Mallivastaus tehtävään 3

a) Kuvaile ja vertaa taulukoiden avulla koulutuksen liikkuvuutta Suomessa ja Yhdysvalloissa (max. 6 p)

Suomen osalta kuvailtu taulukosta oikein vähintään kaksi saraketta (2 p.)

Yhdysvaltojen osalta kuvailtu taulukosta oikein vähintään kaksi saraketta (2 p.)

Suomessa koulutuksen liikkuvuus voimakkaampaa kuin Yhdysvalloissa (1 p.)

Suomessa liikkuvuus selvästi Yhdysvaltoja voimakkaampaa varsinkin niiden kohdalla, joiden vanhempi peruskoulutettu (0.5 p.). Samoin, jos vanhemmalla keskiasteen koulutus (0.5 p.) Korkeakoulutettujen vanhempien kohdalla lasten koulutus lähes sama tai jopa Suomessa heikompa hieman kuin Yhdysvalloissa 0,5p (Näistä riittää 2/3 mainittu)

b) Kerro, mitä tarkoitetaan suhteellisella riskiaversiolla ja miten se selittää Suomen ja Yhdysvaltojen eroja koulutuksen periytyvydessä (max. 6p)

Suhteellinen riskiaversio perustuu rationaalisen valinnan teoriaan, joka painottaa hyödyn maksimointia koulutus- ja muita valintoja ohjaavana periaatteena. Mallin mukaan rationaalisesti toimivat yksilöt pyrkivät maksimoimaan elinikäiset tulonsa. Koska koulutus on yhteydessä korkeampiin tuloihin, lapset ja heidän vanhempansa pyrkivät investoimaan koulutukseen niin paljon kuin mahdollista. (1 p.)

Koulutus päätöksiä tehdessään perheet arvioivat lastensa mahdollisuuden selviytyä kustakin koulutusvaihtoehdosta ja ottavat samalla huomioon koulutuksen vaatimat rahalliset investoinnit ja muut panostukset sekä koulutukseen käytetyn ajan kuluessa menetetyt tulot. (1 p.)

Vanhemmat ja heidän lapsensa painottavat koulutusta koskevissa päätöksissään sosiaalisen vajoamisen välttämistä. (1 p.)

Suomessa koulutus on maksutonta kaikilla tasoilla, kun taas Yhdysvalloissa varsinkin korkeakoulutus on yleensä maksullista (1 p.)

Koulutuksen maksullisuus on yhteydessä varsinkin niiden henkilöiden riskiin kouluttautua korkealle, joiden vanhemmilla ei ole tarvittavia resursseja eli, jos vanhemmat matalasti koulutettuja. (1 p.)

Korkeakoulutettujen vanhempien osalta periytyvyys on lähes sama Suomessa ja Yhdysvalloissa, joihin erilaiset koulutusjärjestelmät eivät vaikuta (vertaa korkeakoulutettujen lapsia ja matalasti koulutettujen lapsia) (1 p.)

c) Erittele tekijöitä, jotka selittävät sosiaalista periytyvyyttä Luokaton Suomi – kirjan mukaan (max. 6p)?

vanhempien tulot ja köyhyys tai varallisuus (joku näistä) 1p, kodin kulttuuri/ympäristö/kulttuuri pääoma 1p, vanhempien erot/perherakenne 1p, vanhempien odotukset/arvot 1p, vanhempien työttömyys (stressi 0.5p) 1p, asuinalue 1p, vanhempien hoiva/kasvatus 1p, lasten oma terveys 1p, sosiaaliset suhteet 1p, geenit 1p,